

תִּקּוּן תְּמִישִׁים וְחֻמְשָׁה

⊗ ליל ו' בניסן

תיקון חטא ארה"ר וחטא קין

וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה - זֶה הַתִּקּוּן שֶׁל חֲטָא קַיִן. וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל - זֶה הַתִּקּוּן שֶׁל חֲטָא אָדָם [הַרְאוּשׁוֹן]. בֹּא וּרְאֵה, בְּשַׁעַת שְׁחָטָא אָדָם, גָּרַם לְסַטְרָא אַחְרָא שְׁתַּתְּפִשׁט [זֶה עֵינֵן הַמְּוֹת, כְּדִלְקַמְּזוֹן]. כִּיּוֹן שְׁחָטָא קַיִן, גָּרַם לָהּ לְשִׁלוּט עַל צַד הַקְּדוּשָׁה [וְגַרַם לְכַמּוּה צַדִּיקִים שְׁיִמּוּתוֹ עַל יְדֵי הָאֱמוּת]. וְלַעֲתִיד לְבוֹא, הַכֹּל יִתְקַן, וְזֶה [סוּד]: וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה, לְהַחְזִיר צַד הַקְּדוּשָׁה לְתַקְפּוֹ, שְׁלֵא לְהַשְׁתַּעֲבֵד תַּחַת צַד הַטְּמֵאָה. וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל - לְהַחְזִיר הַדְּבָרִים לְמַתְּבַנְתֵּם בְּתִקּוּן שְׁלָם.

וְהָא מְטִטְרוּ"ן שְׂרָא רַבָּא אֲתֵי פְתַח וְאָמַר, ר' ר' (ישעיה מג כא) עִם זֶו יִצְרַתִּי לִי אֲלִין יִשְׂרָאֵל. וְרָזָא דָּא גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ (שמואל ב ז כג) וְדָא זֶו. ז' דָּא שְׂכִינְתָּא, ו' דָּא צַדִּיק. מַגּוֹ יַחֲוּדָא דְלַהוֹן נִפְקִין יִשְׂרָאֵל. בְּגִין כְּךָ תְּהִלְתִּי יִסְפְּרוּ, לְאַתְקַנָּא לָהּ לְשְׂכִינְתָּא. דָּהָא בְּגִין כְּךָ תִּקּוּנָא דָּא לְהוּ אַתְמַסֵּר וְלֹא לְאַחְרָא.

וְהִנֵּה מְטִטְרוּ"ן הַשָּׁר הַגָּדוֹל בָּא, פְּתַח וְאָמַר, רְבִי רְבִי, עִם ז'וֹ יִצְרַתִּי לִי (ישעיה מגכא), אֵלוּ יִשְׂרָאֵל. וְזֶה סוּד: גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ (שמואל ב' זכג), [אֶחָד] זֶה [כְּמַנְיָן] ז'וֹ, ז' - זֶה הַשְּׂכִינָה [הַסְּפִירָה הַשְּׂבִיעִית], ו' - זֶה צַדִּיק [הַסְּפִירָה הַשְּׁשִׁית], וּמַתּוּף יַחֲוּד שְׁלֵהֶם יוֹצֵאִים יִשְׂרָאֵל. לְכַיּוֹד: תְּהִלְתִּי יִסְפְּרוּ (ישעיה שם, שם), לְתַקַּן אֶת הַשְּׂכִינָה. שְׁהַרִי בְּגָלָל זֶה, הַתִּקּוּן נִמְסָר לָהֶם וְלֹא לְאַחֵרִים.

וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה דָּא תִּקּוּנָא דְחוּבָא דְקַיִן. וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל תִּקּוּנָא דְחוּבָא דְאָדָם. תָּא חֲזִי בְּשַׁעַתָּא דְחָב אָדָם גָּרַם לְסַטְרָא אַחְרָא לְאַתְפְּשָׁטָא. כִּיּוֹן דְחָב קַיִן גָּרַם לָהּ לְשִׁלְטָאָה עַל סֵטֶר קַדִּישָׁא. לְזַמְנָא דְאֲתֵי כְּלָא יִתְתַּקַּן. וְדָא וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה, לְאַהֲדָרָא סֵטֶר קַדִּישָׁא עַל תְּקִפָּה דְלָאוּ לְאַשְׁתַּעֲבָדָא תַּחַת סֵטֶר מְסַאָבָא. וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל, לְאַהֲדָרָא מְלִין לְאַתְרֵיהּוּ בְּתִקּוּנָא שְׁלָם.

וְהָא מְטִטְרוּ"ן שְׂרָא רַבָּא אֲתֵי פְתַח וְאָמַר, ר' ר' (ישעיה מג כא) עִם זֶו יִצְרַתִּי לִי אֲלִין יִשְׂרָאֵל. וְרָזָא דָּא גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ (שמואל ב ז כג) וְדָא זֶו. ז' דָּא שְׂכִינְתָּא, ו' דָּא צַדִּיק. מַגּוֹ יַחֲוּדָא דְלַהוֹן נִפְקִין יִשְׂרָאֵל. בְּגִין כְּךָ תְּהִלְתִּי יִסְפְּרוּ, לְאַתְקַנָּא לָהּ לְשְׂכִינְתָּא. דָּהָא בְּגִין כְּךָ תִּקּוּנָא דָּא לְהוּ אַתְמַסֵּר וְלֹא לְאַחְרָא.

1. עיי' עץ חיים שער טל, פ"ז, ח"ב ע"ב ע"ג; עיי' להלן בתחילת תיקון ע, ד"ה: "ובזמנא" יוצא מכאן שכל ענינים של ישראל הוא רק תיקון השכינה.

בזמן שהערב רב עשו את העגל הרי נאמר: שהפרידו בין שש [יסוד - צדיק] לשבע [מלכות - שכינה]. וכל [מה שעשו] הוא בשביל לתת פח לאמם הרשעה, זו לילית שפחה רעה: [מסמרא אחרא].⁴ וזה סוד [הפסוק]: אמלאה החרבה (חזקאל כו,ב).⁵ ועגל [בגמטריה] זה ק"ב [עם הכולל], באפן זה: מ"ו ל"ז י"ט. מסכ"ה - אלו ק"כ צרופי אלהים וה' אותיות שלו [שהם בגמטריה מסכ"ה]. [ונאמר: עגל מסכ"ה (שמות לב,ח)] בגלל שאחוזו [הערב רב] בכל, בתו"ה ובאלהי"ם.⁷

וערב רב בזמנא דעבדו עגל, הא אתמר דאפרידו בין שש לשבע (ת"ז ת' י"ג כח:). פלא בגין למיהב תקפא לאמהון חיבתא דא לילית שפחה בישא. ורזא דא אמלאה החרבה (יחזקאל כו ב). ועגל דא ק"ב פגונא דא מ"ו ל"ז י"ט. מסכה אלין ק"כ צרופין דאלהים וה' אתון דילה. בגין דבכלא אתאחידו בהוי"ה ובאלקים.

אבל בא וראה סוד עליון, ודאי: לחת אבן (שמות לא,ח) - מצד השכינה,⁸ וזה אלהים. אבל אבן - זה [פנגד שם]

אבל תא חזי רזא עלאה ודאי לוחות אבן מסמרא דשכינתא ודא אלהים. אבל אבן דא ב"ן דאזדמן לקבל תלת

2. ת"ז תי' יג, כח, ע"ב.
3. עי' זהר אחרי מות ח"ג, סו, ע"א.
4. ועי' זהר כי תשא ח"ב, קצא ע"ב.
5. להחריב הקדושה כדי להתמלאות, עי' גם מגילה ו, ע"א; פסחים מב, ע"ב; ילקוט שמעוני בראשית כה, סי' קי, ועוד. עי' דעת תבונות סי' קלב: "ועל כן מתחלת הסתדר הסדרים, הבדיל האדון ב"ה סדרי הטוב לצד אחד להסתדר וליתקן, וסדרי הרע להתגלגל בהשפלתם ממדרגה למדרגה. כי לפי מה שהיה סדר מסדרי הטוב נתקן, כך סדר הרע נשפל לעומת זה, עד שבהשתלם סדרי הטוב ליתקן נמצא הרע נשפל לגמרי, והעולם מתוקן כראוי. וזה פתח גדול להבין ענין: אמלאה החרבה, המוזכר אצל רבותינו (מגילה ו, ע"א); אדיר במרום עמ' קעג: "ובמיעוט זה [של הירח] ניתן כח לס"א להתפשט יותר ממציאותה הראשון. וסוד הענין: אמלאה החרבה.."; אוצרות רמח"ל עמ' נח, כג ועוד; תקט"ו תפלות ת"ז; ת' קלא (סוף); ת' קמו (סוף), ועוד.
6. ואלו מילויים של שמות ע"ב ס"ג מ"ה, שמנינם ק"ב.
7. הפרידו בין הויה (שש - הצדיק - ז"א) לבין אלקים (שכינה - מלכות). תמורת הו"ה עשו עגל (שבגימטריה מ"ו ל"ז י"ט - מילוי שם הויה ע"ב - ס"ג - מ"ה) ותמורת אלקים עשו מסכ"ה (שבגימטריה ק"כ צרופי אלקים וה' אותיותיו).
8. עי' זהר ויחי ח"א, רלא, ע"ב;
9. שכינה נקראת אלקים, עי' זהר נח ח"א, סח, ע"ב; עי' לעיל הקדמה; תי' ג; לקמן תי' סט (באדרא). כלומר, זה הקלוקל שעשו ע"י מסכה בשכינה, שנקראת לוחות אבן.

ב"ן¹⁰ שְׁמֹזֶמֶן כְּנָגֵד שְׁלֹשׁ [השמות]
שְׁשׁוּרִים עָלָיו, וְהֵם ע"ב ס"ג מ"ה, וְהֵם
הָאוֹתוֹת שֶׁחֻקוֹת בְּלוֹחוֹת.

כִּיִּן שֶׁהָעֶרֶב רַב חֲטָאוּ, הֵעֲבִירוּ אֶת
[שם] ב"ן מִמְקוֹמוֹ. וּבְמַה? הֲרִי הֵם
אֲחֻזוּ [בְּשֵׁם] אֱלֹהִים, וְדָאִי, [שְׁאֲמָרוּ:
עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים] (שמות לב,א),¹¹ וּמִשֵּׁם
הַתְּחִיבֵנוּ לְהֵעֲבִיר זֶה הַב"ן מִמְקוֹמוֹ.
וּמֵאלוּ [שְׁמוֹת] ע"ב ס"ג מ"ה, יָצָא
לְחֻץ אוֹתוֹ ק"ב,¹² שֶׁהוּא [סוּד] קָב
חֲרוּבִין,¹³ וְזֶה עֵגֶל [עִם הַכּוֹלֵל]. אִזּוּ
הָאוֹתוֹת [שֶׁל הַמְּלוּיִם] פָּרְחוּ מֵאלוּ
הַלּוֹחוֹת, וְהַלּוֹחוֹת נִשְׁבְּרוּ.¹⁴ אִזּוּ חִזַּר
הַחֲטָא שֶׁל אָדָם הִרְאִישׁוֹן לְמִקְוֹמוֹ, וְכֵן
נִרְמָו [הָעֶרֶב רַב] לְסַמְרָא אַחֲרָא
לְהַתְּפַשֵּׁט בְּעוֹלָם.¹⁵ וְאִזּוּ מוֹת שֶׁהָעֶבֶר,
שָׁב.¹⁶ זֶה מַה שֶּׁפְּתוּב: אֲכֵן כְּאָדָם
[הִרְאִישׁוֹן] תְּמוֹתוֹן (תְּהִלִּים פּב,ז). וְאַחַר
כֵּן, [בַּחֲטָא] תְּמוֹתוֹן חֲזָרוּ לְחֻזֵק אֶת
הַסַּמְרָא אַחֲרָא יוֹתֵר, וְאִזּוּ הַחֲטָא שֶׁל קִין

דְּשָׂרְיָן עָלָה, וְאֲנֹן עַס"מ. וְאֵלִין אֲתוֹן
דְּחֻקִּין בְּלוֹחֵיָא.

כִּיִּן דְּחָאבוּ עָרַב רַב אַעֲבָרוּ הָאִי ב"ן
מֵאַתְרָה. בְּמֵאִי. אֶלָּא אֲנֹן בְּאֵלִים
אֲתֵאֲחִידוּ וְדָאִי, וּמִתְמָן אֲתֵתְקֹפוּ
לְאַעֲבָרָא הָאִי ב"ן מֵאַתְרָה. וּמֵאֲנֹן
עַס"מ נָפֵק לְבַר הַהוּא ק"ב דְּאִיְהוּ קָב
חֲרוּבִין (תענית י). וְדָא עֵגֶל. כִּדִּין אֲתוֹן
פָּרְחוּ מֵאֲנֹן לּוֹחוֹת, וְלוֹחוֹת אֲתִפְרוּ.
כִּדִּין אֲתֵהֲדֵר חוּבָא דְּאָדָם לְאַתְרָה,
וְנִרְמָו לְסַמְרָא אַחֲרָא לְאַתְּפַשֵּׁט
בְּעוֹלָמָא. כִּדִּין מוֹתָא דְּאַתְעַבְרַת, תְּבַת,
הָדָא הוּא דְּכְתִיב אֲכֵן כְּאָדָם תְּמוֹתוֹן
(תְּהִלִּים פּב,ז). לְכַתֵּר בְּמִרְגָּלִים תְּבוּ
לְאַתְקָפָא סַמְרָא אַחֲרָא יִתִּיר, וְכִדִּין
חוּבָא דְּקִין אֲתֵהֲדֵר לְאַתְרָה, וְאַתֵּר

10. אבן, בגימטריה ב"ן עם הכולל, עיי' לעיל תי' מ"ד.

11. עיי' לעיל תי' כח, בדברי אליהו הנביא.

12. המילוי של ע"ב הוא מ"ו, המילוי של ס"ג הוא ל"ז, המילוי של מ"ב הוא י"ט. סכום המילויים מ"ו ל"ז י"ט הוא ק"ב. וזה סוד קב חרובין; קב עם הכולל הוא בגימטריה ע"ל.

13. עיי' ברכות יז, ע"ב תענית י, ע"א; ועץ חיים שער יט, פ"ג, ח"א, צא, ע"ב, עיי' לעיל תי' טז (ד"ה: והר הבית); תקט"ו ת' ראש; אדיר במרום עמ' כ: "ועל כן הוצרכו לעמוד בתחילה [רשב"י ובנו] י"ב שנים ואח"כ י"ב חדשים. וכל זה הוא בסוד ק"ב חרובין, והוא כי ג' שמות: אה"ה הו"ה, אדנ"י, שהם עולים יב"ק, וסוד י'חוד ב'ר"ה ונשאר הק'דושה והב'ר"ה לבד וזה נקרא חרוב בסוד ק"ב חרובין. כי בהגלות היחוד אין הסי'א שולטת כלל"; אוצרות רמח"ל עמ' רכט.

14. עיי' זהר ויקהל ח"ב, קצ"ה, סע"א.

15. עיי' זהר בראשית ח"א נג, ע"א, ובהגהות שם אות ד.

16. שעל ידי התורה בני ישראל הגיעו למדרגה של לפני החטא דהיינו חרות על הלוחות - חרות ממלאך המות. ואז במעמד הר סיני התבטל המות, ועיי' העגל חזר המות. עיי' זהר כי תשא ח"ב, קצד, סע"א.

חזר למקומו, ונתן מקום לסמרא אחרא לשלוט על הקדש. בזמן שהוא [של המרגלים] נגזרה הגזרה שיחרכ בית המקדש, וזה נתפאר.¹⁷ והם [בני ישראל] מתו במדבר, כדי שישם יטהרו מהטמאה שהתחזקה בהם.¹⁸ וזה סוד: במדבר הנה יהמו (במדבר יד, לה) [יתמו, מלשון] תמים [שלמים, בלי מום] ודאי. אבל בכל זאת: ושם ימותו (שם שם, שם), שהרי שם צריך להם המנות, כדי להטהר.¹⁹ ולעתיד לבוא, כל אלו החטאים יתקנו באחד. ולכל היד החזקה, ולכל המורא הגדול ודאי. ועוד ולכל היד החזקה - זה סוד המלחמה.²⁰ וזה:

אתיהיב לסטרא אחרא לשלטאה על קודשא. בההוא זמנא אתגזרת גזרה לאתחרבא בי מקדשא והא אתמר (תענית כט.). ואנון במדברא מיתו, בגין דתמן יתדפון ממסאבותא דאתתקף עליהו. ורזא דא (במדבר יד לה) במדבר הנה יתמו, תמים ודאי. אבל בגין כף ושם ימותו, דהא מותא תמן אצטריכת להו בגין לאתדפאה. ולזמנא דאתי כל אלין חובין יתתקנון פחדא. ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול ודאי. ועוד ולכל היד החזקה דא רזא דקרבא. ודא

17. אותו הלילה שבכו היה תשעה באב, עי' תענית כט, ע"א; זהר שלח לך ח"ג, קנז, ע"א; עי' גם לעיל תי' מו ד"ה: ומרגלים הוציאו דבה על ארעא קדישא.
18. עי' גם בזהר שלח לך ח"ג, קסב, ע"ב.
19. עי' זהר במדבר ח"ג, קכא, ע"א.
20. בדפוס הראשון כתוב: דא רזא דקרא - זה סוד הפסוק. אולם בכ"ק של הרמח"ל כתוב: דקרבא, ותוקן בדפוס האחרון.

תקוּן חֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה

המלחמה בעמלק

וּלְכַל הַיָּד הַחֲזָקָה וְלְכַל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל - הַכֹּל נֹדַע בְּמִלְחָמָה שֶׁל עַמְלֵק, שֶׁעַל פִּי כַּמָּה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים מוֹשֶׁה סִדֵּר הַדְּבָר. עַל אוֹתוֹ זְמַן פְּתוּב: וַיָּבֵא עַמְלֵק וְגו' (שְׁמוֹת י"ח). כָּאֵן יֵשׁ סוּד לְבַעֲלֵי הַחֲכֵמָה, בְּזִמְנֵי שֶׁהַסְּמֵרָא אֲחֵרָא גְעָרְכָה לְהִלְחָם, בְּכוּחֵם שֶׁל כַּמָּה קְטָרוּגִים בָּאָה, וְדָאֵי. וְאִז כַּמָּה עֲנָפִים מִתְחַזְּקִים מֵהָאֵילָן הָרַע, וְעַל יָדָם רִצְתָה לְהַתְּדַבֵּק לְמַעֲלָה [בַּחֲלָק הָרַע שֶׁבְעֵין הַדְּעַת]. וְכִמוֹ שֶׁהָיָא מִתְחַזְּקֵת בְּמִדְרָגוֹת שְׁלָה עַל יְדֵי קְטָרוּגֵי שְׁלָהם, כִּד צְרוּף לְהַתְּחַזֵּק כְּנֻגְדָה. וְאִם תֹּאמַר, מִי הוּא שְׁנֵיצָא לְמִלְחָמָה, וְיִתְחַזֵּק כְּנֻגְדָה? אֵלָא בָּא וּרְאָה, הַצְּדִיקִים [הַהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ] הָאֲמֵת שְׁנִמְצָאִים בְּעוֹלָם, וּמִתְקַנְיִים תְּקוּנִים עֲלִיוֹנִים בְּכָל יוֹם לְפָנֵי רַבּוֹנָם, בְּיוֹם שְׁמִסְתַּלְקִים מֵהָעוֹלָם, אִז כָּל הַתְּקוּנִים שְׁלָהם מִתְחַזְּקִים בְּאַחֵר. וּבְאוֹתוֹ יוֹם נִמְסָר לָהֶם כַּחַ, מַה שְׁלָא הָיָה לָהֶם עַד אוֹתוֹ זְמַן. וְסוּד הַדְּבָר: וְיוֹם הַמּוֹת מִיּוֹם הַיּוֹלָדוֹ (קַהֲלַת ז'א).

וּלְכַל הַיָּד הַחֲזָקָה וְלְכַל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל, כֹּלָא בְּקִרְבָּא דְעַמְלֵק אֲשֶׁתְּמוּדַע דְּכַכְמָה רְזִין עֲלָאִין סִדֵּר מוֹשֶׁה מְלָה. בְּהָהוּא זְמַנָּא כְּתִיב וַיָּבֵא עַמְלֵק וְכוּ' (שְׁמוֹת י"ח). הָכָא רְזָא לְמֵאֲרֵי חֲכֵמְתָא. בְּזִמְנָא דְסִטְרָא אֲחֵרָא אֲזִדְמַנַּת לְאַגָּחָא קִרְבָּא בְּחִילָא דְכַמָּה קְטָרוּגִין אֲתֵיַת וְדָאֵי. וְכִדִּין כַּמָּה עֲנָפִין מְאִילְנָא בִישָׂא מִתְתַּקְּפִין וְבָהוּ בְעָאֵת לְאַתְדַּבְּקָא לְעֵלָא. וְכַמָּה דָאֵי הֵי אֲתֵתְקַפַּת בְּדֶרֶגֶין דִּילָהּ בְּקְטָרוּגָא דְלָהוֹן, הָכֵי אֲצִטְרִיף לְאַתְתַּקְּפָא לְקַבְלָהּ. וְאִי תִימָא מֵאֵן אִיהוּ דְאַגָּח קִרְבָּא וְאַתְתַּקְּףָא לְקַבְלָהּ. אֵלָא תָא חֲזִי, זְכָאֵי קְשׁוּט דְקִימִין בְּעֵלְמָא וּמִתְקַנְיִין תְּקוּנִין עֲלָאִין בְּכָל יוֹמָא קָמֵי מְאֲרִיָּהוּ, בְּיוֹמָא דְמִסְתַּלְקֵן מֵעֵלְמָא כְּדִין כְּלָהוּ תְּקוּנִין דְלָהוֹן מִתְתַּקְּפִין בְּחֵדָא. וּבְהָהוּא יוֹמָא אֲתִמְסַר לָהּ חִילָא מְאִי דְלָא הָוָה לָהּ עַד הָהוּא זְמַנָּא. וְרְזָא דְמְלָה יוֹם הַמּוֹת מִיּוֹם הַיּוֹלָדוֹ (קַהֲלַת ז')

1. על מלחמת עמלק וסודה, עי' אדיר במרום עמ' מח, ושם מבואר שמלחמת עמלק היא מלחמת יחיד והיא מלחמת חובה, "כי מי שירצה להשיג דבר אמת בתורה, צריך שילחם עם הס"א שהיא המסתמת, וזהו חובה על כל אחד, להעביר עמלק מן העולם, שהוא הסותם". שם עמ' רל; קנאת ה' צבאות עמ' קו - קט. ושם בעמ' קח מפרש רבינו התיקון הגדול שסדר משה במלחמת עמלק, ואלה הם התיקונים: הרמת ידים (כאשר ירים משה ידו) ראש הגבעה, מטח אלקים, ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש, "אז בנה משה מזבח, והוא סוד גדול, כי אז כל כך הגיע תיקון משה עד שבאמת העביר כוח קטרוג זה לגמרי".
2. עי' ת"ז נג, פז, ע"ב, עיין לעיל תי' נ"ה, הערה 5.

שְׁהָרֵי אוֹ כָּל הַתְּקוּנִים שְׁלֵהֶם עוֹמְדִים בְּמִקּוּמָם, וּמְאִירִים וּמְתַחַזְקִים פְּרָאיוֹ. וְאֵלּוּ [הַצְּדִיקִים] בְּזִמְנֵן שְׂרֹאִים קִטְרוּגַּהּ הַפְּטוּרָא אַחְרָא וְתַקְפָּא שְׁלֵהּ, מִיַּד קָמִים בְּכוּחָם. וּמַהוּ הַפֶּחַ [שֶׁל הַצְּדִיקִים]? אֵלֶּא זֶה הַפֶּחַ שְׁנַתְּבָאָר. שְׁהָרֵי זְכוּתָם מְחַזְקַת אֶת בּוּחָם, וּבַהּ מְתַחַזְקִים. וּכְנֻגְדָם יוֹצְאִים לְמַעַלָּה בְּפִהּ אוֹרוֹת קְרוּשִׁים, בְּלֵם אִשׁ מְלַחֶמֶת מִצַּד הַגְּבוּרָה, לְכַפּוֹת אֶת כּוֹחוֹת הַטְּמֵאָה. וְאִם תֹּאמְרוּ, מִי הֵם? אֵלּוּ הַצְּדִיקִים שֶׁכָּל יְמֵיהֶם הִשְׁתַּדְּלוּ לְתַקֵּן תְּקוּנִים עֲבוּרֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, וְלַחֲכִין לְשִׁכְנֵיהָ פֶּחַ וְחֹק בְּכָל מְדַרְגּוֹתֶיהָ. אֵלּוּ הֵם שֶׁכִּמוֹ שֶׁעָשׂוּ בְּחַיֵּיהֶם, כִּי עוֹשִׂים אַחֲרֵי שֶׁהִסְתַּלְּקוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה, וְגַם יוֹתֵר. וְהַכֵּל הוּא בְּכַח אוֹתָם תְּקוּנִים רְאוּשׁוּנִים שֶׁעָשׂוּ בְּרֵאוּשׁוּנָה, שְׁהָרֵי אַחֲרֵי זֶה [הַתְּמוֹת] אֵין זְכוּת וְאֵין חוֹבָה.

בֵּא וּרְאֵה, עַל אֵלּוּ [הַצְּדִיקִים] פְּתוּב: בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים (שְׁמוֹת יו"ט). אֵלּוּ שְׁנוֹדְעִים עַל פִּי בּוּחָם שְׂרֹאוּיִים לְכַדָּי. אִו: וְצֵא וְהִלַּחֵם בְּעַמְלֶק (שֵׁם, שֵׁם, שֵׁם). מַהוּ וְצֵא? אֵלֶּא בְּגַלְל [שְׁתַּחֲצִדִיקִים]

א). דְּהָא כְּדִין בְּלֵהוּ תְּקוּנֵי דְלֵהוּן מְתִישְׁבֵן בְּאַתְרֵיהוּ, מְנַהֲרֵן וּמְתַתְּקֵן פְּדָקָא חֲזִי. אֵלֵין בְּזִמְנָא דְחִמְמָן קִטְרוּגָא דְסִטְרָא אַחְרָא וְתַקְפָּא דִּילֵהּ, מִיַּד קִימִין בְּחִילֵיהוּ. מֵאִי חִילָא. אֵלֶּא דָּא חִילָא דְאַתְמַר. דְּהָא זְכוּתָא דְלֵהוּן אַתְקִיף לֵהוּ חִילָא, וּבַהּ אִי מְתַתְּקִין. וְלִקְבֻלֵיהוּ נִפְקִין לְעֵלָּא בְּמַה נְהוּרִין קְדִישִׁין, כְּלֵהוּ אֵשׁא מְלַחֶטָא מִסִּטְרֵי גְבוּרָה, לְאַכְפִּיָּא לְאַנּוּן סִטְרִין בִּישִׁין. וְאִי תִימָא מֵאֵן אַנּוּן. אֵלֶּא צְדִיקָא אֵלֵין דְּכָל יוֹמֵיהוּן אֲשֶׁתְּדָלוּ לְאַתְקֵנָא תְּקוּנֵין בְּגִין כְּלֵלָא דְכָל יִשְׂרָאֵל, וְלְאַזְמָנָא לְשִׁכְנֵינָא חִילָא וְתַקְפָּא בְּכָל דְרֵגָהָא. אֵלֵין אַנּוּן דְכֻמָּה דְעַבְדוּ בְּחַיֵּיהוּן הֵכִי עַבְדִּין בְּתַר דְאַסְתַּלְּקוּ מִהָא עֲלָמָא וְיַתִּיר נְמִי. וְכֵלָּא בְּחִילָא דְאַנּוּן תְּקוּנֵין קְדָמָאֵין דְעַבְדוּ בְּקְדָמֵינָא, דְּהָא לְבַתַּר דָּא לִית זְכוּ וְלֹא חוֹבָה.

תֵּא חֲזִי עַל אֵלֵין פְּתִיב (שְׁמוֹת יו"ט) בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים, אֵלֵין דְאַשְׁתַּמוּדְעֵן בְּתַקְפֵּיהוּ דְאַתְחַזְזִין לְהָאִי. כְּדִין וְצֵא הִלַּחֵם בְּעַמְלֶק. מֵאִי וְצֵא? אֵלֶּא בְּגִין דְנִפְקִין מִגּוֹ אוּצְרָא עֲלָאָה דְתַמָּן קִימִין. וְתוּ

3. עי' הקדמה לתפילה בבית הקברות לערב ר"ה תפלות לרמח"ל עמ' תצד, וז"ל: "בהיות כי ביום המיתה מתחזקות ומתגלות כל מצותיהם אשר עשו בהיותם בחיים. כל עוד אשר המה מתעוררים, לוקחים חוזק מן הפעולה הזאת להתפלל על אשר הם חיים עדנה. ולכן תפילתם עושה פעולתה בסוד התחזקם בתיקונם אשר עשו בחייהם."

4. בהזר בשלח ח"ב, סו, ע"א: "בחר לנו אנשים - זכאים בני זכאים [צדיקים בני צדיקים] דיתחזון למהך עמך..".

יוצאים מהאוצר העליון ששם נמצאים⁵. ועוד, שיוצאים מתוך תחום הקדשה, ויורדים בתוך קלפות אלו לכפות אותן. או המלך הקדוש יוצא בכוחו, יוצא ודאי, כמו שנאמר עליו: יהוה כגבור יצא (ישעיה מב יג). יצא (ישעיה מב,ג). יצא מהיכל שלו, זו השכינה⁶, שהרי לו ראוי [לצאת], ודאי, אבל השכינה לא [שירד]. שהרי אמרו: איש דרכו לכבוש [ואין אשה דרפה לכבוש] (יבמות סה,ע"ב). על אותו זמן נאמר: כצאת השמש בגברתו (שופטים ה,לא). וצדיק מתמלא גבורה כנגד קלפות אלו. ועל סוד זה כתוב: מחר אנכי נצב על ראש הגבעה (שמות שם,שם) - זה העמוד האמצעי⁸. ומטה האלהים בידו (שם שם,שם) - [מטה] זה צדיק שנוטל מאלהים ודאי⁹.

דנפקין מגו תחומא קדישא, ונחתין בגו קליפין אלין לאכפיא לון. קדין מלפא קדישא נפיק בחילה, נפיק ודאי, דאתמר בה ה' כגבור יצא (ישעיה מב יג). יצא מהיכלא דילה דא שכנינתא, דהא לה אתחזי ודאי ולא לשכינתא. והא אוקמוה איש דרפו לכבוש (יבמות סה:). בההוא זמנא אתמר בה כצאת השמש בגברתו (שופטים ה לא). וצדיק אתמליא גבורה לקבל קליפין אלין. על רזא דא פתיב מחר אנכי נצב על ראש הגבעה, דא ערא"מ. ומטה האלהים בידו, דא צדיק דנטיל מאלהים ודאי.

בא וראה, כתוב: וידי משה כבדים וגו' (שם שם,יב), שתי ידיים הם שמתחזקים מהן עשו וישמעאל [שהם עמלקים¹⁰]. ובגלל שנים אלו, [הידיים] כבדים, שבהם כתוב: כבד אבן ונטל החול (משלי כו,ג). וצריך להעלות אותן

תא חזי פתיב וידי משה כבדים וכו', תרין ידין אנון דמניהו מתתקפן עשו וישמעאל. ובגין תרין אלין אנון כבדים, דבהו פתיב כבד אבן ונטל החול (משלי כו ג). ואצטריך לסלקא להו לגבי רישא

5. עי' זהר משפטים ח"ב, צז, ע"א.

6. שנקראת היכל, עי' ת"ז בהקדמה ב' ע"א; תי' סט, צט, ע"ב; עי' אדיר במרום ח"ב עמ' סז; לעיל תי' מו, תקט"ו תפלות ת' דור, ואתחנן.

7. עי' זהר ויקהל ח"ב, קצה, ע"א.

8. עמודא דאמצעיתא זה משה, עי' ת"ז תי' סט, קיא, ע"א.

9. עי' זהר בשלח ח"ב, מח, ע"א.

10. עי' זהר משפטים ח"ג, קכ, ע"ב. ורק בידיים יכולים להתחזק ולא בגוף בחי' ישראל. עיין רזין גניזין והיה בהניח ידו, פירוש ד'; קנאת ה' צבאות, גניז רמח"ל עמ' קז - קח.

[תִּדְרִים] פְּלִפִּי הָרֹאשׁ הָעֲלִיּוֹן,¹¹ וְאֵז הֵם מִתְקַנִּים בְּתַקּוּן פְּרָאוֹי, וְאוֹתָן פּוֹחֹת הַמַּמְאָה לֹא יְכוּלוֹת לְטוֹל מֵהֶם פְּלִל. אֲבָל בֵּא וְרָאָה, הַכֵּל הוּא סוֹד עֲלִיּוֹן. שְׁהָרִי אֵלֶּי תִּדְרִים בְּזִמְן שְׁנִמְצָאוֹת לְמַטָּה, אִזּוּ יוֹצֵא [כַּח] מִהֵן לַחוּץ, לַעֲשׂוֹ וְלִישְׁמַעְאֵל, כְּמוֹ שְׁאִמְרָנּוּ. אֲבָל בְּזִמְן שְׁעוֹלוֹת לְמַעְלָה, שְׁתִּיחֵן נְמוֹשְׁכוֹת לַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי¹² לְתַת [כַּח] לְיִשְׂרָאֵל. וְזֶה סוֹד: וְהִי יְדִיו אֲמוּנָה (שֵׁם שְׁמִיב) - כְּלִפִּי הַשְּׂכִינָה,¹³ וְדָא וְלֹא לְגַבִּיהֶם. וְזֶה: עַד בֵּא הַשְּׁמֵשׁ (שֵׁם שְׁמִיב), שְׁהָרִי בְּאוֹתוֹ זִמְן [שְׁבָא עֲמֻלָּק] תְּזוּוג לֹא הָיָה נִמְצָא, אֲלֵא אַחַר פֶּךָ בְּסוֹף הַכֵּל. לְפִיכְדָּ: וַיִּקְחוּ אֲבָן וַיִּשְׂמוּ תַחְתּוֹ וַיִּשָּׁב עֲלֶיהָ (שֵׁם שְׁמִיב), זֶה הַשְּׂכִינָה [שְׁהִיא אֲבָן].¹⁴ שְׁהָרִי הַכֵּל מְזֻמֵּן לְתַקּוּן הַזֶּה [וּמְחַפָּה, שְׁיִנְצָחוּ הָעֲמֻלָּקִים].¹⁵ סוֹף הַכֵּל, תְּזוּוג נִמְצָא לְתַחְזוֹר הַדְּבָרִים לְמֻקּוּמָם, לְהַעֲמִיד אוֹתָם בְּקִיּוּם שְׁלָם.

בֵּא וְרָאָה, כְּתוּב: וַיַּחֲלֵשׁ יְהוֹשֻׁעַ וְגו' לְפִי חֶרֶב (שֵׁם שְׁמִיב), [חֶרֶב] - זֶה הַשְּׂכִינָה,¹⁶ שְׁמוּצִיָּאָה הַדְּבָרִים לְעוֹלָם. אוֹלָם תְּקוּנֵי הַדְּבָרִים יוֹצֵאִים מִלְּמַעְלָה, וְהַשְּׂכִינָה מוֹצִיָּאָה אוֹתָם לְעוֹלָם. לְפִיכְדָּ: לְפִי חֶרֶב

עֲלָאָה, וַכְּדִין אֲנִי מִתְתַּקֵּן בְּתַקּוּנָא בְּדָקָא יָאוֹת. וְאֲנִי מְסַאֲבִין לֹא יְכַלִּין לְנִטְלָא מִנִּיהוּ פְּלִל. אֲבָל תָּא חֲזִי כְּלָא אִיהוּ רְזָא עֲלָאָה. דְּהָא אֵלִין יְדִין בְּזִמְנָא דְקִימִין לְתַמָּא, כְּדִין נְפִיק מִנִּיהוּ לְכַר לְאֲנִי עֲשׂוֹ וַיִּשְׁמַעְאֵל כְּמוֹ דְאִמְיָנָא. אֲבָל בְּזִמְנָא דְסֻלְקִין לְעֲלָא, תְּרוּוֹהוּ נְגִדִין בְּהָהוּא עֲדָא"מ לְמִיָּהב לְיִשְׂרָאֵל. וְרְזָא דָא וַיְהִי יְדִיו אֲמוּנָה, לְגַבִּי שְׂכִינְתָא וְדָא וְלֹא לְגַבִּיהוּ. וְדָא עַד בֵּא הַשְּׁמֵשׁ, דְּהָא בְּהָהוּא זִמְנָא זְרוּגָא לֹא אֲשַׁתְּכַח, אֲלֵא לְכַתֵּר בְּסוֹפָא דְכָלָא. בְּגִין כְּדָּ וַיִּקְחוּ אֲבָן וַיִּשְׂמוּ תַחְתּוֹ וַיִּשָּׁב עֲלֶיהָ, דָּא שְׂכִינְתָא, דְּהָא כְּלָא לְתַקּוּנָא דָּא אֲזִדְמֵן. סוֹפָא דְכָלָא, זְרוּגָא אֲשַׁתְּכַח לְיִשְׁבָא מְלִין בְּאַתְרֵיהוּ לְקִימָא לְהוּ בְּקִיּוּמָא שְׁלָים.

תָּא חֲזִי כְּתוּב: וַיַּחֲלֵשׁ יְהוֹשֻׁעַ וְכו' לְפִי חֶרֶב, דָּא שְׂכִינְתָא (זח"ב סו:): דְּאִפְקֵת מְלִין לְעֲלָמָא. אֲבָל תְּקוּנֵין דְּמְלִין מְלַעְלָא נְפִיק, וַשְּׂכִינְתָא אֲפִיק לְהַ

11. עי' זהר יתרו ח"ב, טז, ע"א; קה"צ שם.
 12. עמודא דאמצעייתא הוא בבחינת ישראל, עי' ת"ז מזהר חדש קנת, ע"א.
 13. עי' בהקדמת ת"ז, ה, ע"א.
 14. עי' זהר ויקהל רל, ע"א: "וגללו את האבן - דא שכינתא דאקרי אבן"; שם פנחס ח"ג, רמג, ע"ב.
 15. ועי' זהר בשלח ח"ב, טו, ע"ב.
 16. עי' לעיל הקדמה; תי' טז, תי' מב; מה; לקמן תי' סט (אדרא); מאמר ויהי מקץ, גנזי רמח"ל עמ' רץ: "ות"ח, שכינתא ודאי מסטרא דילה - להט החרב המתהפכת"; עי' מ' הגאולה עמ' עה, ושם חרב - זה משיח בן יוסף.

- [לפי השכינה]. זה: ולכל היד החזקה. בסוף הכל, [משה] בנה מזבח, וזה לפי הזיווג של אותו הזמן, להעמיד הידברים במקומם. וזה: ולכל המורא הגדול. ויבן משה מזבח ויקרא שמו יהוה נסי (שם, שם, טו), לפי התקון שתקן בזמן שהוא. [וכתוב:]: ויאמר כי יד על כס יה (שם שם, טז) [יד] - זו היד החזקה, להיות תמיד כך בתקון של כח זה, שהצריך בכמה זמנים בגלות.

לעלמא. בגין כך לפי חרב. דא ולכל היד החזקה. בסופא דכלא בנא מדבחה, ודא לזיוגא דההוא זמנא לאקמא מלין באתריהו. ודא ולכל המורא הגדול. ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי לפום תקונא דאתתקן בההוא זמנא. ויאמר כי יד על כס יה, דא יד החזקה, למיהוי הכי תדיר בתקונא דחילא דא דאצטריך בכמה זמנין בגלותא.

תיקון חמשים ושבעה

תיקון חמאו של קין

וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה הָאֵלֶּיךָ הַחֲזָקָה, הִנֵּה הַרוּעָה
הַנְּאֻמָּן בָּא, פִּתַח וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי,
יִשְׂרָאֵל וְדָא בְּכֵמָה גְּסוּנוֹת נִמְצְאוּ
בְּגִלוֹת, וּמְסָרוּ עֲצָמָם לְמוֹת. וְכֹא וְרָאָה,
חֲטָאוּ שֶׁל אָדָם [הַרְאִישׁוֹן] גָּרַם לְעוֹלָם
מוֹת. אֲבָל חֲטָא קוֹן גָּרַם לְכֵמָה צְדִיקִים
מִיִּשְׂרָאֵל שִׁמְסְרוּ לְהַרְגֵי בְּיַד אֲמוֹת
עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה. אֲבָל בָּא וְרָאָה, קוֹן
עֲצָמוֹ, מָה גָרַם לוֹ לְחֲטוֹא? אֵלֶּא בִּיּוֹן
שְׁקָרְבָנוּ לֹא הָיָה גָמֵל, וְכֵד נֶאֱמַר?
וּלְפִיכֵד נִפְגַּם יוֹתֵר, וְהִסְטָרָא אַחֲרָא
הַתְּחִיבָה עָלָיו. וְאִזְ הִרְגֵי אֶת הַבֵּל.
וּבְאוֹתוֹ זְמַן, זְרוּעַ שְׂמֹאל נִפְגַּמָה עַל יְדוֹ
וְדָא, שְׁקוֹן תְּלוֹי בְּזְרוּעַ זוֹ. וּבְגִלָּל זְרוּעַ
זוֹ שְׁנִפְגַּמָה הָיוּ הֵם [רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל]
צְרִיכִים לְמוֹת. וְסוּד הַדְּבָר: מְמַתִּים יִדָּךְ
יְהוּה (תְּהִלִּים יוֹד) [יִדָּךְ] - זוֹ יָד שְׂמֹאל
שְׁנִפְגַּמָה. שְׁהָרִי בְּגִלָּל יָד זוֹ [שְׁנִפְגַּמָה]
הַצְּמַרְכוּ רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל לְמוֹת.

וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה הָאֵלֶּיךָ הַחֲזָקָה מְהִימָנָא
אֲתֵי פִתַח וְאָמַר, ר' ר' יִשְׂרָאֵל בּוֹדָאֵי
בְּכֵמָה גְּסוּנוֹת קָנְמוּ בְּגִלוֹתָא וּמְסָרוּ
גְּרַמְיָהוּ לְמוֹתָא. וְתָא חֲזִי חוּבָא דְאָדָם
גָרִים לְעֵלְמָא מוֹתָא. אֲבָל חוּבָא דְקִין
גָרִים לְכֵמָה זְכָאִין מִיִּשְׂרָאֵל דִּיתְמַסְרוֹן
לְאִתְקַטְלָא בִּידָא דְאָמִין ע"ז. אֲבָל תָּא
חֲזִי קִין גְּרַמְיָה מְאִי גָרַם לֵיה לְמִיחָב?
אֵלֶּא בְּגִין דְקָרְבָנָה לֹא הָוָה נִקְנָא, וְהָא
אֲתָמַר (ב"ר כב, ה). וּבְגִין פֶּךָ אֲתַפְּגִים
יְתִיר וְסִטְרָא אַחֲרָא אֲתַתְּקַפֵּת עֲלֵיהּ.
וּכְדִין קָטַל לֵיה לְהַבֵּל. וּבְהֵוָה זְמַנָּא
דְרוּעָא שְׂמֹאלָא אֲתַפְּגִים בֵּיה וְדָאֵי. דְקִין
בְּדְרוּעָא דָא תְּלִיא. וּבְגִין דְרוּעָא דָא
דְאֲתַפְּגִים אֲצַטְרִיכוּ אֲנוּן לְמִימַת. וְרָזָא
דְמִלָּה מְמַתִּים יִדָּךְ ה' (תְּהִלִּים יוֹד) (ע"י
בְּרֻכּוֹת סא:), וְדָא יָד שְׂמֹאלָא דְאֲתַפְּגִימַת.
דְּהָא בְּגִין יִדָּא דָא אֲצַטְרִיכוּ כְּמָה
לְמִימַת מִיִּשְׂרָאֵל.

1. ע"י ת"ז ת"י ט, קיד, ע"ב; ע' לעיל תחילת תיקון נה.
2. זהר בראשית נד, ע"א; שם קדושים פו ע"ב, מדרש הנעלם בראשית מ' קין והבל: "קין בא בגסות רוח"; ת"ז שם עמ' קיב ע"א; בראשית רבא כב, ה.
3. ע"י קנאת ה' צבאות, גנזי רמח"ל עמ' קז.
4. ע"י זהר נשא ח"ג, רמב, ע"ב. וענין ממתים וכו', ע"י זהר פקודי ח"ב, רנד, ע"ב; וברכות סא, ע"ב, ולעיל ת"י א.

וסוד הדבר [של חטא קנין]: מי שנקי
אגב אימיה עולה.⁵ שהרי זה הוא הפסד,
מי שרוצה לעלות למדרגה אחת עליונה
יותר, כיון שאיננו נקי, ודאי שהוא
מתקלקל יותר, כמו אצל אלישע [בן
אבויה, המכנה] אחר [שקוצץ
בנטיעות].⁶ וזה סוד: אמרת אלוה
צרופה (משלי לה). זכה צורפתו לחיים,
לא זכה צורפתו למיתה.⁷ ולעתיד לבוא,
יחזר קין נק"י.⁸ בזמן שהוא: ונקיתי דמם
לא נקיתי (יואל ד, כא), ואלו הרוגי
מלכות שפלים יחזרו למקומם, וזרוע זו
תתקן פראוי, וזו תיד החזקה. ולכל
המורא הגדול - זה משיח בן יוסף,
שהוא מזמן לתקן דבר זה [החטא של
קנין], בתקוין שלם פראוי.

ועוד: ולכל תיד החזקה. זה:

ורזא דמלה מאן דנקי אגב אימיה סליק
(חגיגה טו:). דהא רזא דא איהו, מאן
דבעי לסלקא לדרגא חד עלאה נתיר,
וכיון דלאו איהו נקי, בודאי נתיר איהו
מתקלקל, כגונא דאלישע אחר. ורזא
דא אמרת אלוה צרופה (משלי ל ה). זכה
צורפתו לחיים לא זכה צורפתו למיתה
(יומא עב:). ולזמנא דאתי קין יתהדר נקי
(ת"ז ת' ס"ט קיח:). בההוא זמנא ונקיתי
דמם לא נקיתי (יואל ד כא) ואלין הרוגי
מלכות, דכלהו יתהדרון לאתריהו,
וידרועא דא יתמקן פדקא נאות, ודא יד
החזקה. ולכל המורא הגדול, דא משיח
בן יוסף, דאיהו זמין לאתקנא מלה דא
בתקוונא שלים פדקא נאות.

ועוד, ולכל תיד החזקה. דא

5. עי' חגיגה טו, סע"ב, מי שהוא נקי עולה אחר אימו, והדיון שם בגמרא הוא על אחר שיצא לתרבות רעה:
"שאל נימוס הגרדי את רבי מאיר: כל עמר דנחית ליורה [כל צמר שניתן ליורה של סממנין לצבוע] סליק?
[עולה לו צבעו או לא]. ושם ברש"י: "כל הלומדים לפני חכמים עולה להן תורתן להגין עליהם מן החטא".
והתשובה של ר' מאיר: "כל מאן דהוה נקי אגב אימיה סליק, כל דלא הוה נקי אגב אימיה לא סליק". ושם
ברש"י "כל דנקי אגב אימיה - שלא נתלכך בגיזה, עולה לו צבעו, כלומר כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו,
עולה לו". ועיין אדיר במרום עמ' קמ"ו.

6. שם י"ד, ע"ב.

7. ע"פ יומא עב, ע"ב, ושם דרשה זו מפסוק אחר בתהלים (ח'): אמרת ה' צרופה.

8. עי' ת"ז תי' ט, קיח, ע"ב.

9. משיח בן יוסף הוא מיסוד קין, עי' קה"צ, גנזי רמח"ל עמ' ק.